

Et kvarter med CFD, episode 6:

Magtanvendelse på sociale tilbud

Bettina: Velkommen til Et Kvarter med CFD, hvor vi denne gang har fået besøg af faglig konsulent og leder af Tværfagligt Team på CFD Sociale Tilbud Lone Pallesen Suhr. I dag skal vi tale om magtanvendelse i socialt arbejde, og konteksten er naturligvis CFD og de bo-, aktivitets- og beskæftigelsestilbud, som vi har rundt om i landet.

Er det muligt eller realistisk helt at undgå magtanvendelse i arbejdet på CFD Sociale Tilbud?

Lone: Nej, det vil jeg ikke mene, det er. Og det er der jo flere grunde til. Når vi taler om de borgere, vi har her på CFD Sociale Tilbud, så er det en meget bred borgergruppe. Men fælles for dem alle er, at de har behov for støtte i et eller andet omfang. Og det har de, fordi de jo på tværs af diagnoser og udviklingsforstyrrelser og hæmninger, og hvad de har. Så det der er fælles for dem allesammen er, at deres eksekutive funktioner er påvirket. Og når ens eksekutive funktioner er påvirket, så er der nogle ting, man ikke kan. Og det handler om, at man ikke kan beslutte, planlægge og forberede så meget som andre mennesker.

Det betyder, at man ikke er så fleksibel i forhold til at tilpasse sig andre mennesker og forstå den sammenhæng i det, der sker omkring en. Og når man ikke kan det, så reagerer man på sine følelser og affekt, og det er der, hvor magtanvendelse kan komme ind, fordi man kan komme til at gøre nogle ting, som betyder, at man ikke kan være for eksempel i selskab med andre mennesker. Hvis man bliver udadreagerende, kommer til at ødelægge nogle ting eller slå på andre, og så kan det være nødvendigt for medarbejderne at gribe til magtanvendelse. Så vi kan ikke helt undgå det, nej. At gribe til magtanvendelse er jo det sidste, man skal gøre som pædagog. Man skal jo gøre alt muligt andet inden, så det er den sidste løsning.

Bettina: Magtanvendelsesreglerne bygger på nogle centrale principper. Det første princip er at begrænse magtanvendelsen mest muligt. Det vil sige, at socialpædagogisk bistand, omsorg og pleje altid går forud for magtanvendelse. Det andet princip hedder mindsteindgrebsprincippet. Det betyder, at magtanvendelse skal begrænses til det absolut nødvendige og være så lidt indgribende som overhovedet muligt.

Det tredje princip, proportionalitetsprincippet, betyder, at indgrebet altid skal stå i rimeligt forhold til det, som man ønsker at opnå. Det sidste princip, skånsomhedsprincippet, betyder, at indgrebet altid skal være så skånsomt og kortvarigt som muligt med stor hensynstagen til den pågældende og andre tilstedeværende, så der ikke forvoldes unødigt krænkelser og ulemper.

Man taler jo meget om forebyggende praksis, som skal være hele udgangspunktet for det sociale arbejde. Socialstyrelsen har udgivet forskelligt materiale om emnet, og de peger blandt andet på,

at vi ved at øge oplevelsen af kontrol og selvbestemmelse hos borgerne faktisk kan øge sikkerheden for både borgere og medarbejdere, og dermed også reducere anvendelsen af magt.

Så hvordan arbejder vi så helt konkret med at forebygge magtanvendelse på CFD Sociale Tilbud?

Lone: Ja, men det gør vi jo på flere måder. Fordi det er rigtigt, overordnet så arbejder vi for, at borgerne får et så selvstændigt og meningsfuldt liv som muligt. Fordi det er jo dér, trivslen kommer. Og når man trives, så er man i ro og i balance. Så det er det, vi gør helt overordnet. Konkret, så arbejder vi jo på to områder. Et med borgerne, hvor vi i hverdagen sørger for, at de har så meget medinddragelse og så meget medindflydelse som muligt. De er inddraget i alle aspekter af det, der indgår i deres liv. Jo mere man er inddraget, jo mere man kan bestemme over sit eget liv, jo mere tilfreds er man, jo mere trives man, og jo mindre kommer man i situationer, hvor der kan være behov for at gribe ind med magt. Eller at nogen, kan man sige, udefra regulerer en, fordi en magtanvendelse er jo at blive reguleret ret voldsomt udefra.

Så det er det ene område. Og det gør vi helt konkret på mange områder. Altså helt overordnet en gang om året ved at man er inddraget i denne her faglige plan og opstiller mål for, hvad vil jeg gerne arbejde på sammen med pædagogerne og medarbejderne i det næste år? Men også helt ned lavpraktisk i hverdagen, at man en gang om ugen måske har møde med en pædagog. Og vi taler om "Hvad vil du gerne lave i den næste uge?" Så man er inddraget og er med til at bestemme "Hvad skal jeg lave på lørdag?", eller "Hvornår skal jeg besøge min mor og far?" Eller "Hvad vil jeg have på af tøj? Hvad vil jeg spise af mad?" Alle sådan nogle ting? Det gør vi rigtig meget ud af. Det er kernen i det socialpædagogiske arbejde.

Det andet store område er jo også, at medarbejderne er opmærksomme på den måde, vi tilgår borgerne på. Hvordan agerer vi i relationen til borgerne? Og det er også et emne, der fylder rigtig meget. Og det er noget med, at man, hvis vi skal sådan helt konkret tale om det, man er medarbejder og møder ind i tilbuddet her, så skal man sige til sig selv og være bevidst om, at når jeg træder ind ad døren her, så træder ind i borgernes hjem, og jeg træder ind til nogle borgere, der har brug for noget støtte. Og det er den støtte, jeg skal give. Så jeg skal prøve at give den støtte på en måde, som de her borgere har bedst mulig glæde af. Når de to ting... Når vi arbejder grundigt og fokuseret på de to områder, så undgår vi magtanvendelse så meget som muligt i hvert fald.

Bettina: Så det har simpelthen noget med respekt at gøre. Det har noget med medindflydelse at gøre.

Lone: Der er rigtig meget med medindflydelse, respekt og etik at gøre, ja.

Bettina: Vi har tidligere lavet en podcast om selvbestemmelse og medindflydelse, som er en helt naturlig betydelig del af borgernes hverdag her på CFD. Er der et paradoks i forhold til, at vi ikke kommer udenom at anvende magt fra tid til anden?

Lone: Det synes jeg ikke, der er noget paradoks i, fordi det er to sider af samme sag. Når vi arbejder med selvbestemmelse og medindflydelse, så er det jo for at øge trivsel. Men det er jo også for at undgå, at vi skal gribe til magt. Vi kommer ikke uden om det, fordi som jeg indledte med

at sige: Det her er en borgergruppe, som bor her, fordi de har behov for noget støtte, og de bor her, fordi der er noget, de ikke selv kan. Og det er jo meget det, der var fælles for det, det var det her med de eksekutive funktioner. Så kommer man af og til i situationer, hvor der er brug for at gribe ind med magt. De etiske overvejelser i arbejdet med mennesker i det hele taget er jo netop, at man skal være opmærksom på, hvad er det for en position, jeg som medarbejder har over for borgerne. Jeg skal være opmærksom på, at jeg som medarbejder har en meget stor betydning for de her borgere, fordi hver eneste dag så har jeg deres liv i mine hænder.

Det handler også om relationen mellem mennesker generelt. Når vi har relation til hinanden, så har vi hele tiden en lille del af hinandens liv i vores hænder, og det skal vi behandle med respekt og med omtanke. Og det samme gælder jo for medarbejdere. Det gælder måske i endnu højere grad for medarbejdere, der kommer ind til mennesker, der har brug for støtte og hjælp, fordi de medarbejdere skal være opmærksom på så vidt muligt at skabe en relation, hvor den magt faktor, som naturligt er der, i kraft af, at vi er bedre kognitivt fungerende, så vi har en magt i, at vi ved mere, og vi har en magt i, at vi kan formulere os bedre. Men vi skal jo forsøge at møde borgerne på det niveau, hvor de er, så vi ikke kommer til at være dem, der tromler hen over borgerne.

Bettina: I FN's Handicapkonvention og Den Europæiske Menneskeretskonvention er retten til selvbestemmelse for alle mennesker i forhold til privatliv og integritet helt grundlæggende. Forskningen viser samtidig, at retten til at bestemme selv og følelsen af at have kontrol i eget liv reducerer angst og stress.

Bettina: Der findes som nævnt tidligere fire principper for magtanvendelse. Kan du sige lidt om, hvordan vi arbejder med dem?

Lone: Jeg kan i hvert fald sige noget om, at de fire principper griber ind i hinanden, de er ikke så nemme at skille ad fra hinanden. De bygger allesammen på, at vi skal anvende magt så lidt som muligt. Pleje, omsorg, støtte, hjælp - det kommer altid før, at vi griber til magtanvendelse. Og det andet princip du talte om - mindsteindgrebsprincippet - betyder også, at vi skal gøre... Når vi griber til magt, så skal vi gøre det så lidt som muligt. Skånsomhedsprincippet - vi skal gøre det så skånsomt som muligt. Så de fire principper, det er samme sag, vi taler om, altså om at begrænse magtanvendelse så meget som overhovedet muligt.

Bettina: Lone, du er faglig konsulent på vores sociale tilbud her på CFD. Er der noget, som du sådan godt kunne tænke dig, stod lysende klart for alle medarbejdere på CFD, når vi taler om magtanvendelse.

Lone: Magtanvendelse er kun en nødløsning. Vi skal gøre alt muligt andet, inden vi griber til magt. Vi har omsorgspligt, så vi skal arbejde rigtig meget, og det gør vi, og det har vi gjort i rigtig mange år, arbejde med borgernes selvbestemmelsesret, men over for det, over for selvbestemmelsesretten, står dog pædagogernes omsorgspligt. Eller i selvbestemmelsen navn kan vi ikke sige "Det må borgerne bare selv bestemme. De kan bare drikke sig ihjel." Vi har samtidig en omsorgspligt, der siger, at vi er forpligtet til at gribe ind, hvis borgerne liv er i fare, eller deres værdighed er i fare.

Bettina: Tak for at du kiggede forbi i dag, Lone. Hvad skal du afsted og lave nu?

Lone: Nu skal jeg ind til min computer og åbne Tilbudsportalen, og så skal jeg sidde og indberette nogle ændringer til nogle af vores tilbud, som er beskrevet på Tilbudsportalen.

Bettina: Det var alt for denne udgave af Et Kvarter med CFD. Hvis du vil vide mere om vores fokus på at forebygge magtanvendelse, kan du kontakte Lone på Ips@cfid.dk. Vi håber, at du vil lytte med igen næste gang. Du kan finde vores podcast de steder, hvor du normalt finder podcast. Ellers hold øje med vores facebookside og vores hjemmeside. Her vil alle episoder også blive slået op. Og hvis du synes om det, du har hørt, så må du meget gerne tippe andre, som også kunne være interesserede i at lytte med.